

Et *Mindretal (H. Waage)* kan ikke tiltræde det af Kommissionens Flertal vedtagne Forslag til Lov om Lens, Stamhuses og Fideikommisgodrsers samt de herhenhørende Fideikommiskapitalers Overgang til fri Ejendom. Jeg ønsker i den Anledning at fremsætte følgende Bemærkninger.

Som det vil erindres, har jeg under Kommissionens Forhandlinger hævdedet, at det for at hindre Landdistrikternes Affolkning og Befolkningens Ophobning i Byer og Industricentre maa være Kommissionens Opgave at arbejde for en Reform af den nu-gældende Jordejendomsret, hvorved Adgangen til at blive selvstændig Jordbruger gøres væsentlig lettere, end den nu er. Ved en saadan Reform maa der efter min Opfattelse aabnes Udsigt til, at den i høj Grad ønskelige Forøgelse af Tallet af mindre, men fuldt ud selvstændige Jordbrugere kan ske, uden at Jordpriserne i den Anledning bringes til at stige, og uden at der ved Reformen paadrages Statskassen nogen Udgift. Som Middel til at sætte en saadan Reform i Værk har jeg foreslaaet visse Indskrænkninger i Ejendomsretten over Jorden ved Indførelse dels af Jordskyld dels af en ny Adgang til at ekspropriere Jord til Oprettelsen af mindre Jordbrug, idet jeg samtidig for al Ekspropriation af Jord har krævet den Regel indført, at Erstatningen til Jordejeren ikke maa overstige den ved Jordskyldsvurderingen ansatte Værdi. Ved Indførelsen af disse Indskrænkninger i Jordejendomsretten vil den større Jordbesiddelse nødvendigvis blive ugunstigere stillet i Konkurrencen, og det kan derfor ventes, at Udstykningen af større Landejendomme vil tage Fart, uden at denne Udstykning vil medføre en Stigning af Jordpriserne, saaledes som Tilfældet uundgaaelig maa blive med de Udstykninger, der foretages under de nu-gældende Retsreglers Herredømme. Da det i nogen Grad vil bero paa et Skøn, hvor høj den foreslaaede Jordskyld og hvor udstrakt den foreslaaede nye Ekspropriationsret behøver at være, for at det af mig tilstræbte Maal kan naas, har jeg erklæret mig rede til nærmere Forhandlinger om disse Spørgsmaal og til en saadan Imødekommen overfor de til den større Grundbesiddelse knyttede Interesser, som kan udvises, uden at Maalet forfejles.

Da de af mig stillede Forslag imidlertid ikke har fundet Tilslutning hos Kommissionens øvrige Medlemmer, og en Behandling i Enkelthederne af disse Forslag derfor maa anses for unyttig, forbeholder jeg mig ved Afslutningen af Kommissionens Virksomhed nærmere at fremsætte min Opfattelse i en særskilt Indstilling, og naar jeg her har anført Hovedpunkterne, er Grunden den, at jeg derigennem bedst vil kunne begrunde, hvorfor jeg ikke kan tiltræde det foreliggende Forslag om Lens, Stamhuses og Fideikommisgodrsers Overgang til fri Ejendom.

Det foreliggende Forslag maa betragtes under ét med de af Kommissionen i den under 18. Januar 1916 afgivne Betænkning fremsatte Forslag om Brugsformen for Jord i offentlig Eje. Grundtanken i disse Forslag er, at Staten skal erhverve Jord, som egner sig til Udstykning i mindre Jordbrug, og at denne Jord skal overdrages til Brug under Former, der antages at skaffe Brugerne større Fordele, end der kan opnaas ved Oprettelsen af Husmandsbrug efter den gældende Statshusmandslovgivning. Fordelen skulde bestaa deri, at Brugerne fik Jorden stillet til Raadighed paa gunstigere Betingelser end de kan opnaa efter Statshusmandslovgivningen, idet der ikke skal udbetales nogen Købesum, men Jordlodden ansættes til en Værdi, der svarer til, hvad en forstandig Køber vilde give for den, forsaavidt Jorden hørte til en middelstor Bondegaard. Af den saaledes ansatte Værdi skal der som Afgift til Staten svares en nærmere bestemt aarlig